

С. В. Куривчак

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

АНАЛІЗ НАЯВНИХ ПРАКТИК ТА ПРОЦЕСІВ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ

Розглянуто теоретичні основи та наявний дискурс у сфері взаємодії органів поліції із громадськістю. Проаналізовано сучасний стан та ключові проблеми практичної парадигми функціонування Національної поліції України, виявлено системні причини цих проблем. На основі системного та структурно-функціонального підходу досліджено концепцію Community Policing, як зв'язок, який дає змогу громаді та правоохоронним органам спілкуватися, співпрацювати та працювати разом, щоб побудувати більш безпечну та турботливу спільноту. Однак громадська поліцейська діяльність пов'язана з унікальним набором проблем, які проаналізовано під час формування рекомендацій щодо напрямів покращення взаємодії органів Національної поліції України із громадськістю. Продемонстровано, що перехід до орієнтованої на задоволення запитів і пріоритетів громадянської спільноти у правоохоронній діяльності поліцейських органів з їхньою переорієнтацією на надання сервісно-правової допомоги у захисті прав, свобод, законних інтересів громадян разом з розвитком інститутів громадської самоорганізації та контролю розширює ефективність заходів щодо запобігання та припинення протиправних дій.

Ключові слова: поліція; громада; взаємодія; криза довіри; Community Policing.

Вступ

У Законі України "Про Національну поліцію", затвердженому 2 липня 2015 р., нововведенням є визначення на державному рівні нагальної потреби створення винятково партнерської взаємодії органів поліції і населення [24, ст. 11]. Закріплення такого критично важливого принципу на законодавчому рівні передбачає обов'язок поліції здійснювати свої функції у тісній співпраці з населенням, територіальними громадами і громадськими об'єднаннями саме на засадах партнерства, і спрямовувати свою діяльність на задоволення їхніх потреб. У такому ландшафті, виправдовуючи соціальне призначення поліції як сервісної служби, співробітники поліції насамперед повинні орієнтуватися на реалізацію стратегії Community Policing – "партнерство заради спокою" – стратегії, яка вже давно апробована і добре зарекомендувала себе у країнах англосаксонської правової системи. І. Казанчук [26] зазначає, що партнерство – це процес взаємного впливу поліції та населення одне на одного. Істотними ознаками такого партнерства є підтримання постійних зв'язків, співробітництва, обмін інформацією, взаємодопомога.

Про необхідність дотримання поліцією принципу взаємодії і співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями зазначено також у наказах, інструкціях та інших відомих нормативних актах. Зокрема, Положення про патрульну службу МВС України, затверджене наказом МВС України від 02.07.2015 р. №796, вказує, що представники патрульної

поліції повинні здійснювати свою діяльність у межах співпраці та взаємодії із населенням і громадськими організаціями з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зниження рівня злочинності, встановлення довірчих відносин між поліцією та населенням та підвищення довіри населення до поліції.

Низка негативних чинників, зокрема складна криміногенна ситуація в Україні, високий рівень корупції та організованої злочинності, а також економічна нестабільність призвели до формування значного рівня недовіри громадян до Національної поліції. Соціологічні дані наочно свідчать про наявність проблем з довірою до "нової поліції". Наприклад, згідно з даними Харківського інституту соціальних досліджень, частка довіри громадян до поліцейських становить лише 30 %. Дослідження центру Разумкова показують, що тоді як баланс довіри до всіх правоохоронних органів лишається негативним, для низки структур цей показник погіршився ще більше. Зокрема, помітно зріс рівень недовіри до Національної поліції та Служби безпеки України (для обох служб - від -25 % до -31 % у період з 2017 по 2021 р.) [25]. На рис. 1 представлено дані соціологів стосовно динаміки довіри/недовіри до правоохоронних органів за період липень 2020-травень 2021 років.

Для прикладу, в США рівень довіри до поліції (43 %) перевищує рівень довіри до медичної системи, банків, Верховного Суду та Конгресу [19]. В європейських країнах показник довіри до поліції ще більший, і становить в середньому 55 % (рис. 2) [18].

Інформація про авторів:

Куривчак Сергій Володимирович, здобувач програми доктора філософії, кафедра публічного управління та адміністрування.

Email: kuryvchak.serhiy@ntlu.lviv.ua; <https://orcid.org/0009-0006-8146-4932>

Цитування за ДСТУ: Куривчак С. В. Аналіз наявних практик та процесів взаємодії органів національної поліції із громадськістю. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 3/4(80/81). Львів: НЛТУ України, 2024. С. 63–70.

Citation APA: Kuryvchak, S. V. (2024). Analysis of existing practices and processes of interaction between the national police and the public. *Efficiency of public administration*, 3/4(80/81), 63–70. <https://doi.org/10.36930/508009>

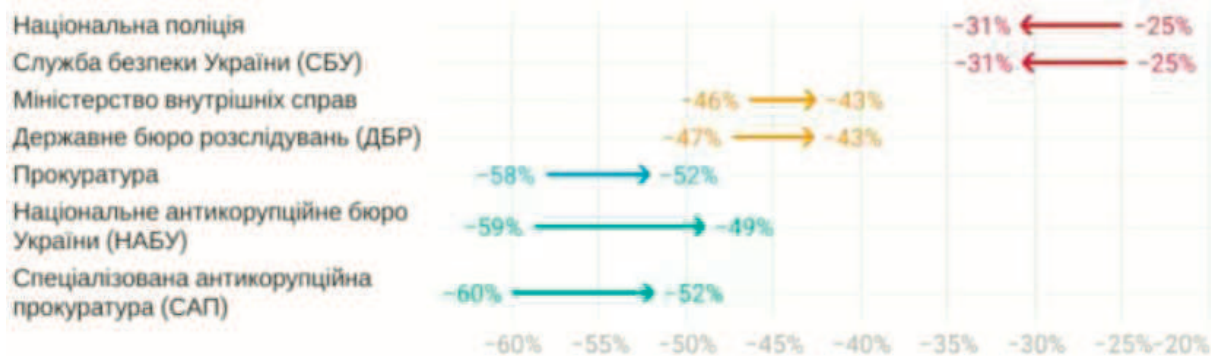

Рис. 1. Динаміка довіри/недовіри до правоохоронних органів за період липень 2020-травень 2021 рр. [28]

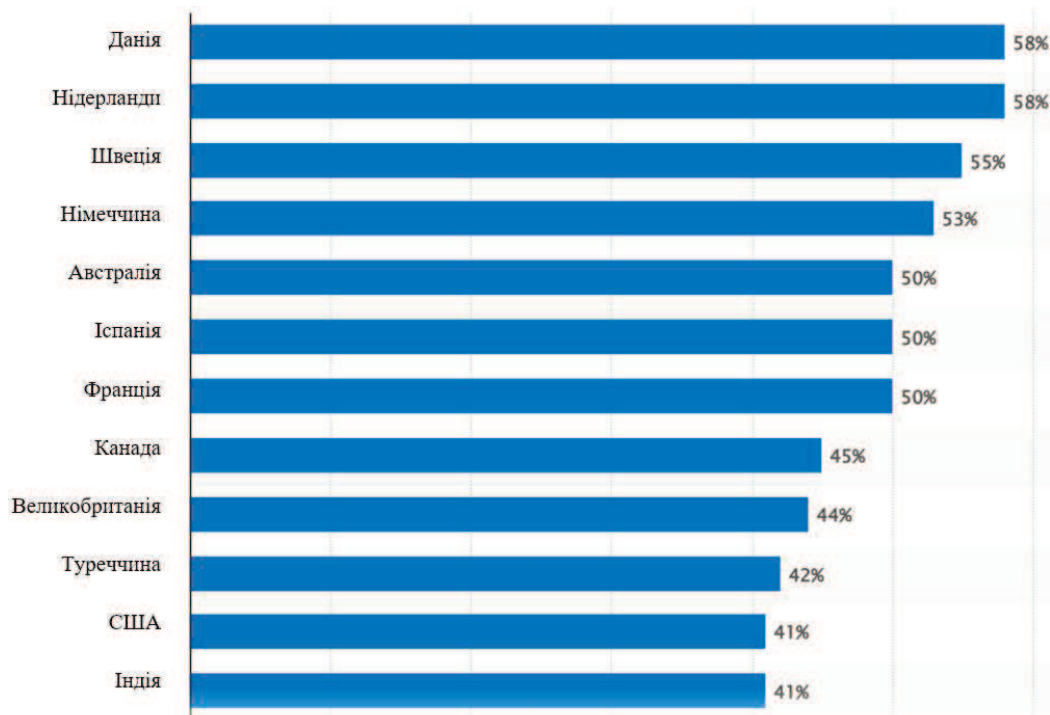

Рис. 2. Рівень довіри до поліції в різних країнах, на 2022 р. [18]

У такій складній ситуації Національна поліція та громадськість стикається з актуальним завданням пошуку та застосування ефективних механізмів для вирішення соціального конфлікту. У ст. 11 Закону України "Про національну поліцію" зазначено про партнерські засади взаємодії поліції з населенням. Зокрема, у ч.1 йдеться про те, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [24]. Щодо партнерства, треба зазначити, що поліція повинна здійснювати свої функції так, щоб у населення виникало прагнення розділити зусилля в боротьбі з протидією злочинності. Необхідною є впевненість населення в поліції, в тому, що громадянин може покластися на неї в будь-якій ситуації, що і поліція, своєю чергою, взаємодіє і співпрацює з населенням. Цей зв'язок повинен бути двостороннім. В Україні таке партнерство також отримало назву "Community Policing", відповідно до міжнародного досвіду в цій сфері.

Community Policing – це підхід у щоденній роботі поліції, фундаментом якого є принципи постійної комунікації, де [12]:

- як у поліції, так і у місцевій громаді існує відчуття спільної відповідальності за безпеку;

- поліція реагує на визначені громадою місцеві потреби й вимоги;
- взаємодія і комунікація між населенням і поліцією є ефективною і приносить реальні результати;
- для вирішення місцевих проблем застосовується індивідуальний підхід у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади;
- вектором співпраці є запобігання правопорушенням і наявність спільного плану превентивної діяльності.

Еволюція Community Policing – це зміна парадигми діяльності правоохоронних органів, зацентрована на спільному, проактивному підході до підтримки громадської безпеки та порядку. Оскільки громади та їхні потреби продовжують розвиватися, так само повинні розвиватися стратегії та методології поліції в громадах.

Прийняття цієї еволюції не тільки корисне, але й важливе для правоохоронних органів, які прагнуть ефективно служити своїм громадам і захищати їх. У динамічному ландшафті правоохоронних органів розуміння та адаптація до змін у поліцейській діяльності в громаді є не просто стратегією, а зобов'язанням щодо майбутнього громадської безпеки та партнерства з громадою. Розуміння цієї еволюції, а також наявних на сьогодні кращих практик Community Policing у різних країнах є важливою основою для оптимізації взаємодії

Національної поліції України з громадськістю та підвищення рівня довіри до інституту поліції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепцію взаємодії поліції з громадськістю, або "поліцейську діяльність у громаді" "Community Policing", широко обговорювали і застосовували в різних країнах і в різних контекстах, що зумовило запитання про те, що саме вона передбачає і що в ній особливо привабливого? Незважаючи на широкий інтерес до цієї концепції, здається, що немає чіткої згоди щодо її значення, і, як зазначають різні вчені, її, здається, розуміють різні люди по-різному, крім того, що вона викликає як визнання, так і критику приблизно однаковою мірою [6].

Існують різні визначення, тлумачення та застосування, які ускладнюють визначення поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду. Palmiotto [13] погоджується з Trojanowicz і Buceroux [21], що поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, передбачає партнерство та вирішення проблем. Крім того, дослідник вважає, що поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, наголошує на залученні громади та поліції для вирішення глибоких проблем злочинності, страху перед злочинністю, фізичних і соціальних розладів, що, згідно з Virta [22], аналогічні визначенню поліції, орієнтованої на співтовариство у словнику кримінології Sage. Virta також вважає, що поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, – це процес, у якому поліція та громада разом контролюють злочинність і розвивають взаємодію між ними, для підвищення рівня якості життя та зміцнення легітимності поліції.

Aldrin і Hassan [2] вважають, що Community Policing має вирішувати проблеми громади, а не просто реагувати на них. Настав час прийняти нові стратегії для вирішення проблеми різкого зростання злочинності та страху перед злочинністю. Aldrin і Hassan [2] розглядають Community Policing як кращий, розумніший і економічно ефективніший спосіб використання поліцейських ресурсів.

Проте поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, є довготривалим процесом, який передбачає фундаментальні інституційні зміни. Сучасні автори [4] попереджають поліцейських керівників, що "якщо ви підходите до поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, як до програми, ви, швидше за все, зазнаєте невдачі". Орієнтована на громаду поліцейська діяльність виходить за межі простого впровадження піших і велосипедних патрулів або дільниць. Community policing пересмислює роль поліцейського на вулиці: від борця зі злочинністю до вирішувача проблем і місцевого омбудсмена. Це спонукає до корисної трансформації всього відділу, враховуючи децентралізовану організаційну структуру та зміни в наборі персоналу, навчанні, системі винагород, розвитку, просуванні по службі тощо. Крім того, ця філософія вимагає від офіцерів відірватися від "кайданів" поліцейської діяльності, орієнтованої на інциденти, і шукати проактивне та продуктивне вирішення проблем злочинів і безпорядків [15]. У таблиці наведено основні моменти, де поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, повинна відходити від традиційної поліцейської діяльності.

Таблиця. Порівняння традиційної поліцейської діяльності та Community Policing [15]

Питання	Традиційна поліцейська діяльність	Community Policing
Хто такі поліцейські?	Державна установа, яка головню відповідає за правоохоронну діяльність.	Поліція – це громадськість, а громадськість – це поліція; поліцейські – це ті, кому платять за те, щоб вони приділяли постійну увагу обов'язкам кожного громадянина.
Які стосунки між поліцією та іншими департаментами державних послуг?	Пріоритети часто конфліктують.	Поліція – це один із багатьох департаментів, які відповідають за покращення якості життя.
Яка роль поліції?	Зосередження на розкритті злочинів.	Більш широкий підхід до вирішення проблем.
Як вимірюється ефективність поліції?	За показниками виявлення та затримання.	За відсутністю злочинності та заворушень.
Які найвищі пріоритети?	Злочини з великими цінностями (наприклад, пограбування банків) і злочини, пов'язані з насильством.	Які проблеми найбільше хвилюють громаду?
З чим має справу поліція?	Інциденти.	Громадянин – це проблеми і турботи.
Що визначає ефективність поліції?	Час реагування.	Громадська співпраця.
З якого погляду поліція приймає службові виклики?	Займатися ними тільки якщо немає реальної роботи поліції.	Життєво необхідна функція та чудова можливість.
Що таке професіоналізм поліції?	Швидке та ефективне реагування на серйозні злочини	Підтримка близькості до громади.
Який вид розвідувальної інформації є найважливішим?	Оперативна інформація про злочини (дослідження окремих злочинів або серії злочинів).	Кримінальна розвідка (інформація про діяльність окремих осіб або груп)
Якою є основна природа підзвітності поліції?	Високоцентралізований орган; регулюється правилами, положеннями та директивами політики; підзвітний закону.	Акцент на місцевій відповідальності за потреби спільноти.
Яка роль штаб-квартири?	Надавати необхідні правила та директиви поліції.	Проповідувати організаційні цінності.
Яка роль відділу зв'язків із громадськістю?	Тримати під контролем оперативних співробітників, щоб вони могли продовжувати роботу.	Координувати основний канал взаємодії з громадою.
Як поліція ставиться до судових переслідувань?	Як важлива мета.	Як один інструмент серед багатьох.

По суті, поліція, орієнтована на громаду, є новою концепцією поліції. Це рух нової поліцейської стратегії, яка переходить від незалежної (традиційної) поліції до поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду. Зазвичай поліція відома як урядова агенція, яка переважно відповідає за забезпечення правопорядку, і вона зосереджується на кількох випадках злочинів, особливо тих, які мають високу цінність, як-от пограбування банку та злочини, пов'язані з насильством. Проте нова концепція поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, це концепція, згідно з якою поліція – це громадськість, а громадськість – це поліція, і крім того, поліцейські – це ті, кому платять за те, щоб приділяти повну увагу обов'язкам кожного мешканця [20].

Однак досі поняття Community Policing часто тлумачиться неправильно і навіть перетворюється на його пряму протилежність – зокрема, парадигму "розбитого вікна".

Джордж Келлінг і Джеймс Вілсон досліджували надання поліцейських послуг та запропонували свою теорію "розбитого вікна" для профілактики злочинності. Вони вважали, що злочинність зменшиться, якщо вирішити проблеми безладу (заворушень) та покращити якість життя у громаді. Ця теорія змінила надання поліцейських послуг у 1990-х роках і перенесла професійну поліцейську роботу в еру Community Policing [5].

Теорію названо за аналогією, використаною для її пояснення. Якщо вікно в будівлі розбите і довго не буде відремонтовано, решта вікон у цій будівлі зрештою також будуть розбиті. За словами Вілсона та Келлінга, це тому, що невідремонтоване вікно діє як сигнал для людей у цьому районі, що вони можуть розбити вікна, не боячись наслідків, тому що ніхто не дбає достатньо, щоб зупинити це чи відремонтувати. Згодом, стверджували Вілсон і Келлінг, процвітатимуть більш серйозні злочини, такі як пограбування та насильство. Ідея полягає в тому, що фізичні ознаки недбалості та погіршення стану стимулюють злочинну поведінку, оскільки вони є сигналом того, що це місце, де дозволено безлад [5]. Якщо ніхто не піклується про те, щоб зібрати сміття на тротуарі або відремонтувати та повторно використовувати покинуті будівлі, можливо, вони також не будуть дбати про те, щоб викликати поліцію, коли побачать угоду з продажу наркотиків чи крадіжку зі зломом.

Теорія розбитого вікна у поліцейській діяльності, яку також називають поліцією підтримки порядку, зосереджується на агресивному переслідуванні незначних злочинів, у спробі скоротити кількість серйозних злочинів. Поліція зосереджується на районах з вищим рівнем злочинності, виписує штрафи та затримує осіб за незначні порушення. Ця теорія стала предметом дискусій як у соціальних науках, так і в громадській сфері. Поліцейська діяльність за шаблоном теорії розбитих вікон посилювалася суперечливими поліцейськими практиками, такими як широке використання зупинки та обшуку в Нью-Йорку упродовж десятиліття до 2013 року [1].

Програма "зупинити-допитати-і-обшукати" у Нью-Йорку – це практика Департаменту поліції Нью-Йорка (NYPD), яка передбачає тимчасове затримання, допит та інколи обшук цивільних осіб і підозрюваних на вулицях для виявлення зброї та іншої контрабанди. Це те, що в інших місцях США називають "зупинкою Террі". Правила цієї політики містяться у розділі 140.50 кримінального процесуального закону штату та засновані на

рішенні Верховного суду США у справі "Террі проти Огайо". У справах "Террі проти Огайо", "Сіброн проти Нью-Йорка" та "Пітерс проти Нью-Йорка" у 1968 р. Верховний суд надав обмежений дозвіл на проведення обшуків поліцейськими без вагомої причини для арешту з метою пошуку зброї, якщо офіцер підозрює, що суб'єкт озброєний і зараз небезпечний [3].

Хоча ідея про те, що одне розбите вікно призводить до багатьох, звучить правдоподібно, пізніші дослідження на цю тему не змогли знайти зв'язку. "Теорія надто спрощує причини злочинності, зосереджуючись насамперед на видимих ознаках безладу", – зазначають американські дослідники [4]. "Вона нехтує основними соціальними та економічними факторами, такими як бідність, безробіття та відсутність освіти, які, як відомо, є важливими факторами злочинної поведінки" [8]. Коли дослідники враховують ці основні фактори, зв'язок між непорядкованим середовищем і рівнем злочинності зникає.

Відповідно, намагання побудувати взаємодію поліції з громадськістю без урахування соціальних факторів з великою ймовірністю не принесе бажаного ефекту. Отже, проектування ландшафту Community Policing має відбуватись на основі системного підходу та багатофакторного аналізу.

Методи та інформаційна база дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження стали сучасні методи ґносеології пізнання, що охоплюють підходи загальнонаукового аналізу (діалектичний, системно-порівняльний структурно-функціональний) та спеціальногалузевого дослідження (історико-юридичний та нормативно-логічний).

Застосовано елементи соціологічного підходу до досліджуваної проблеми, а саме положення, що пояснюють природу та особливості соціальних інститутів, процеси взаємодії та партнерства між соціальними суб'єктами.

Результати дослідження та їх обговорення

Community Policing, на відміну від традиційних систем, зосереджена на вирішенні проблем, а не на формуванні статистики арештів; вона передбачає якість, а не кількість. Це переміщує творче вирішення проблем, яким поліція завжди займалася, від неформальної частини служби у сутність офіційної поліцейської служби. Тому завдання полягає в тому, щоб знайти способи зафіксувати та представити успіхи громадської поліції разом із традиційними видами даних, які поліція завжди зберігала і зберігатиме.

Прийняття комплексного підходу до поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, вимагає зміни оцінки діяльності (продуктивності) практично кожного в цій галузі, щоб відобразити, наскільки добре вони втілюють цю нову концепцію у своїй службі. Однак саме громада найбільш повно та безпосередньо оцінює ефективність роботи поліцейського, орієнтованого на громаду, звідси й зміни, які мають вплинути на інші оцінювання продуктивності.

Проблемно орієнтована поліцейська діяльність (англ. *Problem-Oriented Policing*) наголошує на важливості кінцевого продукту, а не на засобах, за допомогою яких здійснюється поліцейська діяльність [14]. У поліцейській діяльності, орієнтованій на громаду (Community Policing), кінцевою метою є встановлення позитивних сто-

сунків між поліцією та громадою. У проблемно орієнтованій поліцейській діяльності головною метою є вирішення хронічних проблем, які зумовлюють потреби в службі. На відміну від Community Policing, у вирішенні проблем участь громади не обов'язково є необхідною умовою [14]. Така точка зору передбачає, що залучення громади є другорядним у ході вирішення проблем.

Тим часом Національна поліція в Україні все ще орієнтована радше на проблемно орієнтовану поліцейську діяльність. Громадсько орієнтовані дії зводяться, наприклад, до відвідування шкіл та проведення лекцій щодо профілактики вживання наркотиків, принципів особистої безпеки тощо.

Причини того, що реформована українська поліція так і не досягла необхідного рівня ефективної взаємодії з населенням, є досить глибокими.

За останні роки Національна поліція України опинилася на межі кадрового колапсу, і ситуація щораз погіршується, що змушує керівництво відчайдушно шукати нових кандидатів буквально по всій країні. На сайті патрульної поліції містяться активні заклики приєднатися до її лав. Ситуація з кадровим наповненням є настільки критичною, що вимоги до кандидатів виглядають як намагання залучити будь-якого громадянина, хто тільки готовий одягнути поліцейську форму. Пропонують стабільну зарплату, компенсацію за оренду житла або фінансовий лізинг, а також вагомий соціальний пакет, який охоплює безкоштовне медичне обслуговування для патрульних та їх рідних, чотири вихідних дні та інші заохочення та пільги. Проте ці привабливі обіцянки насправді є свідченням певного відчаю, який ставить під серйозну загрозу якість національних правоохоронних органів. Експерти задаються правомірним питанням: Чи стане це рішення рятівним кругом для правоохоронців, або просто відкриє двері для чергової хвилі випадкових людей, які не зможуть забезпечити правопорядок? Відповідь не ці питання залишається відкритою, при тому що реальність скоріш за все буде не такою простою, як здається на перший погляд [7].

На початку поточного року Голова Національної поліції України Іван Вигівський зробив заяву, що викликає велику тривогу: "У нас не вистачає патрульних поліцейських – некомплект більше 20 %. І загальний некомплект – 17,5 %" [7]. Зараз ця цифра є ще більшою і наочно демонструє глибину кадрової кризи, що спостерігається у правоохоронних органах країни. Одразу після реформ 2015 року до вступу до лав поліції вишикувалися черги, але вже через кілька років "країна опинилася в ситуації, де відтік кадрів привів до гострого кадрового голоду" [7].

Однією з фундаментальних причин цієї кадрової кризи є почуття розчарування, яке з'явилося у нових поліцейських після вступу на службу. Одразу після проведення реформи, у 2015 р., перші набори патрульних поліцейських щиро вірили, що вони будуть змінювати стару міліцейську систему. Але насправді вони зіштовхнулися з реальністю, яка мало чим відрізнялася від попередньої, характерної для міліцейської системи перших років незалежності України. "Незважаючи на обіцянки реформ, залишилася гонитва за поліцейською статистикою" [7]. Зокрема, для патрульних встановлювали неофіційну норму виписаних протоколів про правопорушення. Це призвело до кричущої ситуації: замість роботи з реальними викликами, поліцейські, нап-

риклад, були змушені фокусуватися переважно на виписуванні штрафів за порушення правил дорожнього руху. Звісно, така практика значно знизила моральний дух нових патрульних, і крім того, збільшила масив скарг громадян на їхні дії. "Люди, які прийшли змінювати систему, швидко зрозуміли, що стали її частиною, і це розчарування привело до масового відтоку кадрів" – пише онлайн видання ФАКТ [7].

Критична нестача кадрів у Національній поліції змушує керівництво активно шукати нові кадри для заповнення гострого дефіциту. Без нових працівників правоохоронна система просто не зможе ефективно функціонувати, тому проводять спішний набір. Сайт патрульної поліції зазначає такі вимоги до кандидатів: наявність громадянства України; вік від 18 років; вільне володіння українською мовою; повна середня освіта; наявність посвідчення водія категорії В або готовність його отримати; відсутність судимості; здоров'я, фізична сила і витривалість. Раніше ретельні перевірки були гарантією того, що до лав поліції потрапляли тільки ті, хто дійсно міг забезпечити безпеку та правопорядок, володіючи високими моральними якостями та маючи відповідну підготовку. Якщо ж у цьому напрямі будуть відсутні належний контроль та перевірки, до поліції можуть потрапляти випадкові люди, які не відповідають високим етичним стандартам. Відповідно, це створює загрозу для ефективності та авторитету всієї правоохоронної системи країни.

Зокрема, приймання на службу осіб віком від 18 років є однією з найбільших проблем в організації набору до Національної поліції – громадяни такого віку ще не мають не тільки досвіду служби в силових структурах, але й навіть достатнього життєвого досвіду. Це викликає серйозні сумніви щодо їхньої здатності до ефективного виконання дуже відповідальних завдань, які покладатимуться на поліцейських. Молодь не підготовлена належно до роботи у стресових ситуаціях, не знає реальних проблем, з якими вони можуть стикнутися у процесі служби. Молоді кандидати ще не мають достатньої психологічної та соціальної зрілості, щоб розуміти всі нюанси суспільних відносин, вміти будувати комунікацію з різними соціальними групами, адекватно реагувати в разі провокацій або виникнення конфліктних ситуацій. Також вони можуть опинитися вразливими до зовнішнього впливу, що потенційно робить їх жертвами маніпуляцій або корупційних схем. Крім того, молоді люди доволі часто належать до молодіжних субкультур, зокрема і девіантних, причому виявити таку приналежність поверхнево далеко не завжди можливо – це стосується, наприклад, вживання легких наркотиків як марихуани та амфетаміни.

У такому ландшафті створення ефективних механізмів і практик взаємодії органів Національної поліції України із громадськістю є дуже важким завданням.

Величезною проблемою є криза довіри, про що вже було зазначено у Вступі. За словами українського експерта щодо відсутності необхідної взаємодії з громадськістю, із спільнотами, "вони чекають на довіру від людей, одночасно самі їм не довіряють" [9]. Уважно розглянувши згадане вище Положення про Патрульну службу МВС, стає очевидним концептуальне розставлення пріоритетів: мета запобігання правопорушенням стоїть на першому місці, а мета підвищення довіри до поліції – на останньому. Показово також, що забезпе-

чення безпеки зазначено після запобігання правопорушенням. Тобто очевидно є проблемно орієнтована парадигма поліцейської діяльності.

Водночас замість того, щоб наголошувати на боротьбі зі злочинністю, роль поліції у філософії громадської поліції зводиться до партнерства з громадою у вирішенні проблем, які найбільше хвилюють громаду. Тобто ключовим завданням поліції у рамках такої парадигми стає створення ландшафту безпеки на основі партнерської взаємодії із громадськістю. І навпаки, проблемно орієнтована діяльність поліції часто призводить до феномену надмірної сек'юритизації.

Сек'юритизація – це процес, у якому дискурси, що визначають певні питання як екзистенційні загрози безпеці суспільства, призводять до збільшення підтримки та впровадження заходів, які обмежують певні свободи та порушують правові та соціальні норми в ім'я сприяння безпеці. Логіка безпеки дедалі більше "просочує" сучасну політику, причому зростаючий дискурс, законодавство та політика часто спрямовані на протидію нечітко визначеним екстремістським загрозам [1].

Фактично це працює на нормалізацію надзвичайних ситуацій, скасовуючи норми ліберальної демократії. Тероризм вважають винятковою загрозою безпеці, яка виправдовує розширення повноважень поліції, що посягають на громадянські свободи, такі як свобода слова. Такі практики часто стають рутинними та нормалізованими; замість того, щоб розв'язати загрозу тероризму, вони, зазвичай, супроводжуються загостреними дискурсами терору та потреби в безпеці. Аморфні та невизначені межі таких понять, як терор і безпека, перетворюють ці винятки на правило повсякденного життя. Посилені заходи безпеки в аеропортах, наприклад, починаються як реакція на надзвичайні події, але швидко нормалізуються, навіть якщо їхня ефективність викликає сумніви. К. Рассел та ін. [16] називають феномен сек'юритизації в поліцейській діяльності "надмірним поліцейським контролем маргіналізованих верств населення".

Тим часом, на відміну від ландшафту сек'юритизації, успіх поліцейської діяльності значною мірою залежить від того, наскільки добре співробітники поліції виконують функції інформаційних менеджерів, які займаються "інтерактивною поліцейською діяльністю", регулярно обмінюючись інформацією на взаємній основі з членами спільноти через тісні офіційні контакти та численні неформальні мережі [10].

Критична соціальна теорія (англ. *Critical Social Theory*) надає призму для аналізу та критики поліцейських стратегій, таких як Community Policing, у ширшому соціальному, економічному та політичному контекстах. Критична соціальна теорія здійснює спробу пролити світло на впровадження та наслідки поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, для побудови безпечніших громад. Критична соціальна теорія, що бере свій початок у працях критичних теоретиків, таких як Макс Хоркхаймер, Теодор Адорно та Герберт Маркузе, прагне зрозуміти та піддати критиці суспільні структури та динаміку влади. Вона підкреслює роль влади, нерівності та соціальної несправедливості у формуванні та збереженні суспільних норм і структур. Критичні соціальні теоретики стверджують, що переважаючий соціальний порядок часто слугує інтересам можновладців і що соціальні зміни мають усунути цю нерівність, щоб створити більш справедливе та рівноправне суспільство

[23]. У застосуванні до поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, критична соціальна теорія дає змогу критично проаналізувати, як поліцейська стратегія перетинається зі структурами суспільної влади. Це порушує важливі питання про те, як Community Policing вирішує або увічнює наявну соціальну нерівність, дисбаланс влади та системну несправедливість у громадах. Щоб побудувати безпечніші спільноти, Community Policing необхідно критично досліджувати та інтегрувати з ширшою суспільною трансформацією, спрямованою на усунення основних причин злочинності та незахищеності. Критична соціальна теорія наголошує на важливості усунення системної нерівності та дисбалансу влади як фундаментального кроку до створення безпечніших і справедливіших спільнот.

Критична соціальна теорія, як показано в дослідженні Стівена Р. Шнайдера [17], розглядає комунікаційні бар'єри у спілкуванні між поліцією та соціально неблагополучними районами. Ця теорія наголошує на необхідності подолання цих бар'єрів шляхом заохочення комунікативних дій, які руйнують владні нерівні відносини, сприяючи більш чуйним і демократичним методам поліцейської діяльності.

Теорія соціальних ресурсів, запропонована Ліном [11], переосмислює роль поліції як соціальних ресурсів, призначених для вирішення громадських проблем. Ця теорія розглядає злочинність з точки зору суспільства, визнаючи, що вона часто виникає через невинуватені очікування, дефіцит ресурсів і неефективність поліції. Отже, ця теорія підкреслює роль поліції у вирішенні проблем громади та зміцненні стосунків між поліцією та громадою. Теорія соціальних ресурсів стверджує, що громади володіють цінними соціальними ресурсами, такими як соціальна згуртованість, довіра та колективна ефективність, які істотно впливають на їх здатність ефективно боротися зі злочинністю та підтримувати громадську безпеку. Community Policing узгоджується з цією теорією, визнаючи роль соціальних ресурсів у профілактиці злочинності та добробуті громади. У рамках Community Policing співробітники правоохоронних органів активно взаємодіють із членами громади, щоб зрозуміти їхні унікальні проблеми, цінності та потреби. Зміцнюючи довіру та сприяючи позитивним відносинам, співробітники поліції можуть використати соціальний капітал спільноти, заохочуючи спільні зусилля щодо ефективного вирішення проблем злочинності та соціальних заворушень [23]. Завдяки Community Policing правоохоронні органи можуть сприяти діяльності з розбудови громади, яка зміцнює соціальну згуртованість і довіру між мешканцями. Шляхом сприяння відкритому спілкуванню та розвитку партнерства між поліцією та членами громади культивується почуття колективної відповідальності за громадську безпеку [14]. Така посилена соціальна згуртованість може стати драйвером створення безпечнішого середовища у громаді.

Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, заохочує активну участь громади у виявленні проблем і розробленні стратегій їх вирішення. Залучаючи мешканців до процесів вирішення проблем і прийняття рішень, пов'язаних із запобіганням злочинності, Community Policing сприяє спільному почуттю власності та розширення прав та повноважень [14]. Таке залучення допомагає створити проактивний підхід до безпеки, що зрештою призводить до безпечнішої спільноти. Com-

munity Policing має на меті покращити сприйняття правоохоронних органів у громадах, наголошуючи на чесній та шанобливій взаємодії. Як наслідок, члени громади частіше сприймають поліцію як легітимну владу, зростає їхня готовність до співпраці та взаємодії [15]. Така підвищена легітимність може покращити дотримання закону та сприяти створенню безпечнішого середовища громади.

Побудова партнерства між поліцією та суспільством є складним, багатостороннім та багатоаспектним процесом, що передбачає проведення змін на будь-якому рівні поліцейської служби та у будь-якій сфері поліцейської діяльності. Процес розроблення та імплементації програм роботи поліції з населенням у громаді можна розділити на чотири фази (етапи), які є циклічними або повторюваними (ітеративними): етап підготовки, етап імплементації, етап оцінювання та, нарешті, етап коригування та розширення функцій. Такий підхід дасть змогу організувати безперервний процес рефлексії та саморефлексії поліції, створюючи реальні можливості покращення екосистеми взаємодії поліції із громадськістю на кожній ітерації.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Зовнішній поліцейський нагляд, можливо, ніколи не зможе сприяти бажаному рівню довіри між суспільством і поліцією, оскільки він увічнює ідею, що громадськість і поліція є різними. Навпаки, поліцейська діяльність під керівництвом громади прагне покласти край такому розмежуванню шляхом створення механізмів для спільної роботи громадськості та поліції. При цьому, однак, доцільно враховувати структуру соціального ландшафту громад, а також керуватись не "менеджментом здорового глузду", що в умовах соціальної нестабільності призводить до ентропійних процесів і хаосу, знижуючи рівень довіри між поліцією та громадськістю до критично низьких рівнів, а науково обґрунтованими теоріями, підтвердженими практикою інших країн на шляху подолання викликів Community Policing.

Більше того, поліцейська діяльність у громаді з часом поступово інтегруватиметься з технологіями, використовуючи платформи, які сприятимуть взаємодії в рамках реального часу між громадянами та поліцейськими, і навіть методи предиктивної охорони порядку. Штучний інтелект буде поєднаний з багатьма аспектами поліцейської діяльності, включно з діяльністю в рамках Community Policing. Цілісні підходи до усунення причин злочинності та заворушень, поєднуючи соціальні послуги з зусиллями поліції, повинні об'єднатися внаслідок тиску з боку суспільства та політики. Навчання офіцерів з таких питань, як культурна компетентність і психічне здоров'я, має стати обов'язковим. Залучення молоді має бути пріоритетним для зміцнення ранньої взаємної довіри між співробітниками поліції та молоддю. Крім того, моделі спільного управління дадуть громадам змогу висловлювати свою думку при прийнятті рішень щодо охорони порядку, тоді як зусилля будуть докладені для вирішення системних проблем, таких як етнічне або соціальне профілювання.

Загалом соціологічна площина взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства у ландшафті подолання злочинності та забезпечення правопорядку по-

лягає в тому, що за допомогою цієї взаємодії створюються умови для вирішення критично важливого завдання соціальної значущості. Ця взаємодія, з одного боку, є індикатором міри соціальної ефективності діяльності правоохоронних органів, передусім – інституту поліції, а з іншого боку, є виміром ефективності самого громадянського суспільства, і дає змогу ідентифікувати сформованість правової культури та прояви соціально-правової активності населення. Це важлива грань соціального партнерства громадянського суспільства та держави, що є одним із стовпів демократичної соціально орієнтованої правової держави в сучасному світі.

References

1. Albrecht, J., Heyer, G., & Stanislas, P. (2019). *Policing and Minority Communities: Contemporary Issues and Global Perspectives*. New York: Springer.
2. Aldrin, A., & Hassan, M. (2017). The Evolution of Community-Oriented Policing (COP): Community Perception and Expectation on Community Oriented Policing (COP) Development & Implementation in Malaysia. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 7(8), 418–426.
3. Alizadeh, M. (2020). *Police Policy Shifts After 9/11: From Community Policing to Homeland Security: A New York Case Study*. New York: Springer.
4. Blair, G., Christia, F., & Weinstein, J. (2024). *Crime, Insecurity, and Community Policing: Experiments on Building Trust (Cambridge Studies in Comparative Politics)*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Burke, J. (2010). *Community Oriented Policing: Background and Issues*. Hauppauge: Nova Science Pub.
6. Ekici, N., Akdogan, H., Kelly, R., & Gultekin, S. (2022). A meta-analysis of the impact of community policing on crime reduction. *Journal of Community Safety and Well-Being*, 7(3), 111–121.
7. Fact-news (2024). *Кадрова криза у поліції: відчайдушний набір чи нова хвиля проблем*. URL: <https://fact-news.com.ua/kadrova-kryza-u-politsii-vidchaydushniy-nabir-chi-nova-hvilya-problem>
8. Harcourt, B., & Ludwig, J. (2006). Broken windows: new evidence from New York city and a five-city social experiment. *University of Chicago Law Review*, 73(1), 271–320.
9. Hromadske. (2017). *Досі завданням поліції є не захист населення, а виконання наказу*. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/do-sykh-por-zadachei-polytsyy-iavliaetsia-ne-zashchyta-naseleniya-a-vypolnenye-prykaza-ynterviu-s-denysom-kobzynym>
10. Kappeler, V., Gaines, L., & Schaefer, B. (2020). *Community Policing: A Contemporary Perspective* (8th ed.). New York: Routledge.
11. Lin, N. (2001). *Social capital: A theory of social structure and action*. Cambridge University Press.
12. Miller, L., Hess, K., & Orthmann, Ch. (2017). *Community Policing: Partnerships for Problem Solving*. Boston: Cengage Learning.
13. Palmiotto, M. (2000). *Community Policing: A Policing Strategy*. Boston: 21st Century, Jones and Bartlett Publishers.
14. Parsons, D., & Kremling, J. (2020). *Community Policing Today: Issues, Controversies, and Innovations*. Toronto: SAGE Publications.
15. Peak, K., Gaines, L., & Glensor, R. (2019). *Police Supervision and Management: In an era of Community Policing*. London: Pearson.
16. Russell, E. K., Phillips, T., Gaylor, A., & Trabsky, M. (2024). 'It is not about punishment, it's about protection': Policing 'vulnerabilities' and the securitisation of public health in the COVID-19 pandemic. *Criminology & Criminal Justice*, 24(1), 39–58.
17. Schneider, S. R. (2014). Overcoming barriers to communication between police and socially disadvantaged neighborhoods: A critical theory of community policing. *Crime Law and Social Change*, 30(4), 347–377

18. Statista. (2022, July 5). *Trust in the police as of 2022, by country*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1274278/trust-in-police-worldwide-by-country/>
19. Statista. (2024, January 4). *The Institutions Americans Trust Most And Least*. URL: <https://www.statista.com/chart/14514/the-institutions-americans-trust-most-and-least/>
20. Telep, C. W., & Weisburd, D. (2023). A Review of Systematic Reviews in Policing. In: Weisburd D, Jonathan-Zamir T, Perry G, Hasisi B, eds., *The Future of Evidence-Based Policing*, 85–106. Cambridge University Press.
21. Trojanowicz, R. C., Kappeler, V. E., & Gaines, L. K., (2002). *Community Policing: Contemporary Perspective* (3rd ed.). Cincinnati, Ohio: Anderson Publishing.
22. Virta, S. (2006). *Community Policing*. In: McLaughlin, E., & Muncie, J., (Eds). *The Sage Dictionary of Criminology*. London: Sage.
23. Weerawardhana, K., & Wijewardhana. B. (2024). Community-oriented policing: A theoretical exploration and its implications for building safer communities. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(2), 15–21.
24. Верховна Рада України (2015). Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 р. Урядовий Кур'єр від 12.08.2015, №146.
25. Демократичні ініціативи (2021). *Чому недовіри більше, ніж довіри – діалог правоохоронців з суспільством*. Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/chomu-nedoviri-bilshe-nizh-doviri-dialog-pravookhorontsiv-z-suspilstvom>
26. Казанчук, І. Д. (2017). Зміцнення взаємодії Національної поліції України та громадських інституцій на засадах партнерства – шлях до ефективної реалізації природоохоронної функції держави. *Актуальні Проблеми Юриспруденції*, 4, 65-69.
27. Сиромятнікова, М. (2019). Взаємодія поліції з громадськістю. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/06_12_2019/pdf/41.pdf
28. Українська Правда (2021). *Недовіра до поліції та СБУ зростає, у НАБУ – найкраща динаміка за рік*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/06/23/7298143>

S. V. Kuryvchak

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

ANALYSIS OF EXISTING PRACTICES AND PROCESSES OF INTERACTION BETWEEN THE NATIONAL POLICE AND THE PUBLIC

Introduction. The complex crime situation in Ukraine, high levels of corruption and organized crime, and economic instability have all led to significant distrust among citizens in the National Police. In such a situation, the National Police and the public face the urgent task of finding and applying mechanisms to resolve social conflict.

Relevance of the study. The development of community policing, which emphasizes a proactive, cooperative approach to upholding public safety and order, signifies a paradigm change in law enforcement. The tactics and procedures of Community Policing must change along with communities and their needs.

Methods. The theoretical and methodological basis of the study was formed by contemporary methods of epistemology of knowledge, including approaches of general scientific analysis (dialectical, systemic-comparative structural-functional) and special-industry research (historical-legal and normative-logical).

Results. Building a police-community partnership is a complex and multifaceted process that requires changes at every level of the police service and in every area of policing. The process of implementing Community Policing programs can be divided into four stages, which should be considered cyclical or iterative: the preparatory stage, the implementation stage, the evaluation stage and, finally, the functions adjustment and expansion stage. This approach will allow for a continuous process of police reflection and self-reflection, creating real opportunities for improvements in the Community Policing ecosystem at each iteration.

Keywords: police; community; interaction; crisis of trust; Community Policing.